

פרשת תולדות פותחת בהצהרה הנראית לכאורה מיותרת:

"אלה תולדות יצחק בן אברהם, אברהם הוליד את יצחק". מה באו ההצהרות: "יצחק בן אברהם", "אברהם הוליד את יצחק" להודיענו?

על כך הביא רש"י את דברי מדרש תנחומא:

"ע"י שכתב הכתוב יצחק בן אברהם, הוזקק לומר אברהם הוליד את יצחק, לפי שהיו ליצני הדור אומרים מאבימלך נתעברה שרה, שהרי כמה שנים שהתה עם אברהם ולא נתעברה הימנו. מה עשה הקב"ה? צר קלסתר פניו של יצחק דומה לאברהם והעידו הכל אברהם הוליד את יצחק. וזהו שכתב כאן יצחק בן אברהם",

יש כאן עדות שאברהם הוליד את יצחק. הנס הגדול שנעשה לאברהם ולשרה בלידת יצחק, קירב את בני סביבתו של אברהם לאמונה בה'. ליצני הדור בקשו להסיט אותם מהתקרבות לאמונה בטיעון המופרך שמאבימלך נתעברה שרה. אף שעיקר הנס היה בשרה, שכן לאברהם היה בן מהגר ישמעאל, אי אפשר "לבלבל" את ליצני הדור בהעמדתם על העובדות. במקום להסיק את – המסקנות המתחייבות מגודל הנס הסיטי ליצני הדור את תשומת הלב לטיעון המופרך שמאבימלך נתעברה שרה. ולפיכך, כונו אנשים אלו בפי חז"ל "ליצני הדור" ולא רשעי הדור, שכן הם באו מכוחה של הליצנות. כדי לדחות את כוחה של הליצנות להסיט את תשומת הלב מגודל הנס, צר הקב"ה דיוקנו של יצחק כאברהם, עד ל"הרואה" המבקש להתבונן באמת הפשוטה תוך התעלות מהליצנות חייב להודות מייד: "אברהם הוליד את יצחק". (מבוסס על דברי הראשל"צ, הרב שלמה עמאר)

בהמשך פרשתנו עוסקת בתולדותיו של יצחק – יעקב ועשו, החל מההתרוצצות בקרב אמם כשרבו על נחלת עולם הזה ועולם הבא, ועד שיעקב זוכה להתברך ראשון בברכה העיקרית. קבלת הברכה הינה משמעותית ובה מתבררת מעלתו של יעקב כממשיך הבלעדי של יצחק ומשנתו. למרות שיצחק חשב בטעות שמולו ניצב עשו, הבחין באווירת הקדושה שאופפת אותו כמו שדרשו חז"ל (בראשית רבה פרשה סה סימן כב על הפסוק בבראשית פרק כז פסוק כז): "וַיֵּרַח אֶת-רֵיחַ בְּגָדָיו וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמֶר רְאֵה רֵיחַ בְּנֵי כְּרִים שָׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכָה ה' שֶׁנִּכְנַס עִם יַעֲקֹב רֵיחַ גֵּן עֵדֶן. פירוש אחר במדרש מברר את מעלת יעקב וזרעו בצורה מעמיקה יותר: "ד"א וירח את ריח בגדיו ויברכהו כגון יוסף משיתא... יצחק מזהה שאפילו הבוגדים שביעקב הם בעלי ריח נעים, ולכן ראוי לברך אותו ואת זרעו.

המדרש מתאר[בתרגום חופשי] - בשעה שבקשו שונאים להיכנס להר הבית אמרו: יכנס מהם ובהם תחילה, כלומר ביקשו שיהודי יכנס ראשון לבית המקדש על מנת להוציא ממנו חפצי קדושה. ככל הנראה משום שחששו על עורם העדיפו לנסות ולראות מה יקרה כתוצאה ממהלך כזה. הציעו ליהודי בשם: יוסף משיתא להיכנס למקדש וליטול משהו מתוכו על מנת שייקח את מה שיטול לעצמו. נכנס והוציא את מנורת הזהב, אמרו לו שלא מתאים לאדם פרטי להשתמש בזו, ולכן הציעו לו להיכנס שוב ומה שייטול כעת יהיה שלו, יוסף התעשת והתעורר לשוב ממעשהו ולא קיבל עליו להיכנס שוב למקדש, ניסו לשחדו ולא קיבל עליו, אמר: "לא דיי שהכעסתי לאלוקי פעם אחת אלא שאכעיסנו פעם שניה"?! יסרוהו והרגוהו במיתה משונה. היה מצווח ואומר: "ווי אוי אוי שהכעסתי לבוראי".

יוסף משיתא הגיע למצב בו שימש כגייס חמישי הפועל נגד עמו ומקדשו בשיתוף פעולה עם אויבנו – בסופו של דבר גם "בוגדיו" הפועלים ברשעות לא מתנתקים לגמרי, והנקודה הטובה שעדיין מפעמת בליבם שבה ומתעוררת. ומשזוכה להבין את רוע מעלליו, מתנער וקם לתחיה רוחנית ומוכן למסור נפשו ולסבול כל ייסורים שבעולם וכל צערו אינו אלא על שהכעיס את בוראו. מתברר שגם הוא במצב השפל מעוטר בניחוחות גן עדן. יוסף משיתא אינו אלא דוגמא למעלתם האמיתית של כל היהודים כי גם במצבי נפילה יש בכוחם לשוב.

בראש חודש כסלו שחל היום, יום שישי, מתחילים להפציע אורות נרות החנוכה. הנרות המאירים המספרים על מלחמת האור. פח השמן הטהור המונח בחותמו של כהן גדול מעיד על הנקודה הפנימית הטהורה שבכל יהודי שכל הטומאות לא יוכלו לו והוא נשאר טהור וזך עד שימצא וישוב להאיר באור יקרות. נזכה בע"ה לאור חודש כסלו שיאיר בכל מעשינו. חודש טוב ומבורך, שבת שלום

שושנה נגר

לע"נ הרב אברהם יהושע צוקרמן זצ"ל